

Nadace
Ivana Dejmal
pro ochranu prírody

Zvýšení retence vody v NPR Rašeliniště Jizery – II. část

Nadace Ivana Dejmal pro ochranu přírody

sídlo: Vaňurova 465/20, 460 07 Liberec 3 | kancelář: Matoušova 453/21, 460 01 Liberec 3
IČ: 467 460 30

zastoupená Mgr. Ondřejem Petrovským, ředitelem

tel: +420 605 701 503 | email: info@nadaceivanadejmala.cz | www.nadaceivanadejmala.cz

bankovní spojení: 346 35 88/0300

Jizersko-ještédský horský spolek

sídlo: Nerudovo náměstí 108/1, 460 01 Liberec 1

IČ: 651 003 52

www.horskyspolek.cz

BŘEZEN 2023

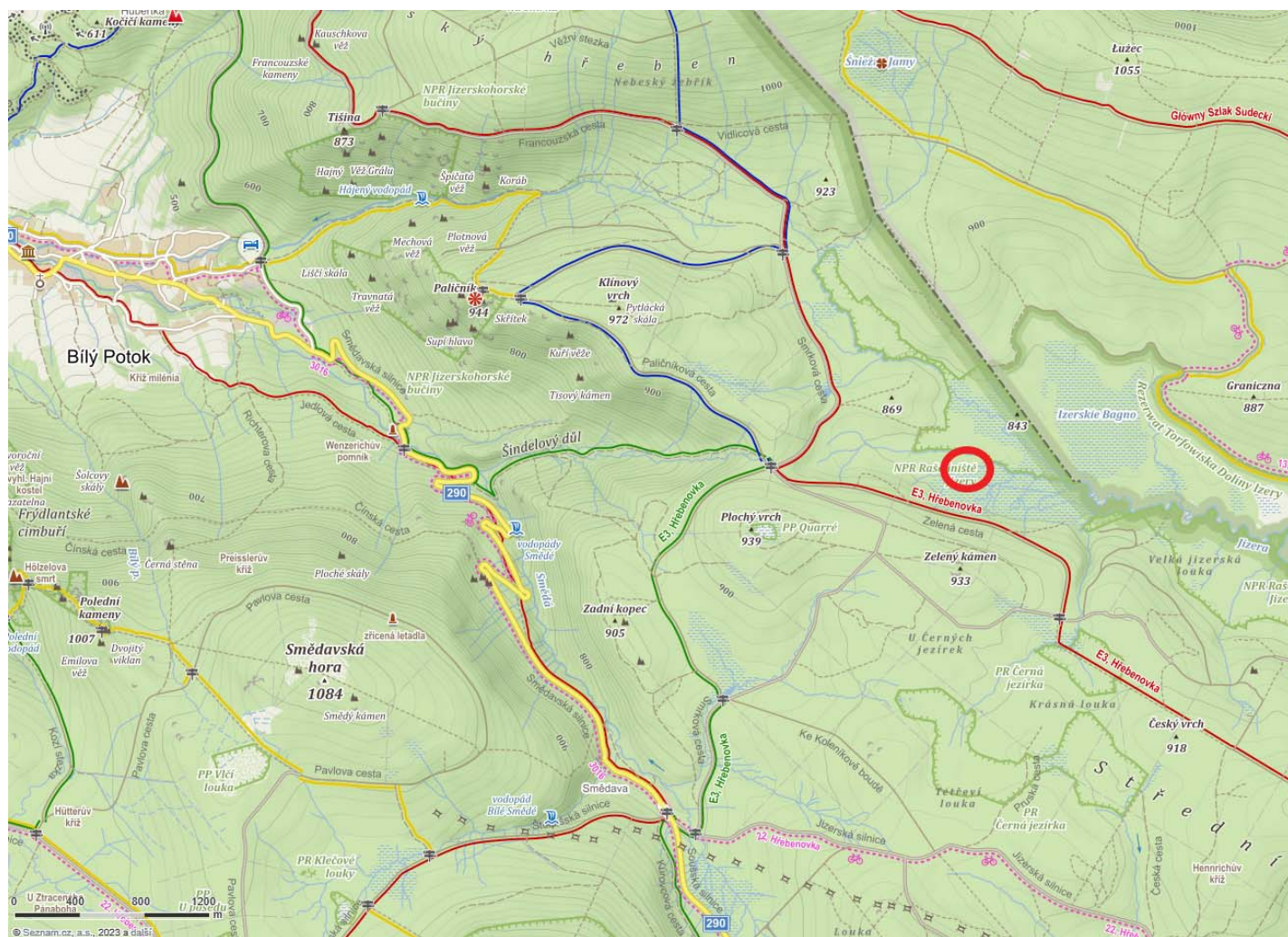

Představení projektu

Projekt plynule navazuje na loni zahájenou nápravu vodního režimu v jedné z nejcennějších částí Jizerských hor, která byla v minulosti necitlivě odvodňována. Jedná se o unikátní lokalitu v Národní přírodní rezervaci Rašeliniště Jizery. I zde byly vybudovány meliorační příkopy, které odvádějí vodu z území a dochází tak k jeho degradaci. Cílem je vybudování dalších 100 přehrázek, které společně s 97 z loňského projektu zvýší retenci vody v daném místě. V době dešťů tak budou rašeliniště vodu lépe akumulovat, pomohou zmírnit její odtok a tedy i záplavy na jejím toku. V době sucha ji zas dokáží postupně uvolňovat a zachovat tak vláhu pro okolní přírodu a její živočišné i rostlinné obyvatelé. Projekt rozšíří síť dříve vybudovaných 360 dřevěných přehrázek, které byly v území instalovány v letech 2011 – 2013 a dnes je vidět jejich pozitivní efekt. A i přehrážky z roku 2022 již plní svoji funkci a je na jejich příkladě vidět rychlý posun k lepšímu v daném území. V předloňském roce zároveň skončil obdobný projekt v Evropsky významné lokalitě Jizerské Smrčiny a i zde se projevuje po krátké době výrazný nárůst půdní vlhkosti. Vše by se mělo stihnout v tomto a příštím roce a samotná realizace musí být provedena velmi citlivě neboť se nacházíme v nejvíce chráněné části tohoto pohorí.

Lokalizace projektu

Řešené území se nachází ve vrcholové partii I. zóny Chráněné krajinné oblasti (CHKO) Jizerské hory, konkrétně v jižní části ochranného pásma Národní přírodní rezervace (NPR) Rašeliniště Jizery. Odvodněné rašeliniště zaujímá část povodí pravostranného přítoku Jizery. Hraničními body tohoto území (přibližně 1,35 km²) jsou vrcholy Plochý a Zelený kámen (vrchy na jihu a západě území), na severu a východě je ohraničeno hlavní plochou pobřežních rašelinišť Jizery. Na území nalezneme nadregionální biocentrum Jizerské louky, spadá pod Ptačí oblast Jizerské hory a v Evropsky významné lokality Rašeliniště Jizery. Na lokalitě se nachází síť umělých lesních rýh i prvky přirozené drenáže podzemních vod. Nadmořská výška zájmové lokality je 835-845 m n. m.

Jaké jsou příčiny problému?

Současný nepříznivý stav lokality je výsledkem dlouhodobé snahy lidí o odvodňování území, napřimování toků a kvůli zvyšování hospodářského využití krajiny. To však vede k řadě negativních vlivů na přírodu jako takovou a v konečném důsledku i na člověka. Kratší a nerozvolněné toky mají menší šanci vsáknout srážkovou vodu a ta se pak rychleji a ve větší míře dostává do obydlených oblastí. Napřímené toky totiž zvyšují rychlost jejího proudění, což vede k vyššímu riziku záplav. Vzhledem k tomu, že voda na naše území nikde nepřitéká, míra sucha zcela závisí na vydatnosti srážek a schopnosti krajiny je zasáknout. Zkušenosti z posledních let ukazují, že je potřeba tento trend zvrátit. Projekt přispěje ke zvýšení retence vody na samém začátku toku řeky Jizery.

Co je cílem projektu?

Cílem projektu je zpomalení odtoku, zadržení vody v krajině a podpora rašelinných biotopů. Toho bude dosaženo hrazením drenážních příkopů výstavbou dřevěných hrázek v ochranném pásmu Národní přírodní rezervace Rašeliniště Jizery, tak aby se zvýšila a stabilizovala hladina podzemní vody. Ustálený vodní režim umožní opětovné rozšíření vlhkomilných společenstev v území, kde dojde k celkovému zvýšení retence vody a snížení odtoku vody z povodí. Zatopení drenážních rýh pomocí systému hrázek patří k aktivní ochraně narušeného rašeliniště, přispěje k zastavení probíhajících degradačních změn a k obnovení podmínek blízkých přírodnímu stavu lokality.

Konstrukční a materiálové řešení hrázek

Použitým řešením jsou přehrážky z opracovaných fošen, které jsou svisle zaráženy do dna. Předem opracované smrkové fošny (navržené rozměry – tloušťka 45 mm a šířka 200 mm) jsou navzájem spojeny na pero a drážku. Vodorovné spřažení konstrukce zajišťují kleštiny v horní části hrázky. V místech napojení těchto vodorovných fošen je navrženo dvojité vyztužení. Pero a drážka se postupně utěsňují nasycením vodou s jemnými částicemi. Tento způsob je šetrný ke stávajícímu mechovému a bylinnému porostu. Fošny se pouze zarážejí (seseknutím zaráženého konce fošny je možné přibližně ve 30° úhlu na svislou délku cca 70 mm), není nutné hloubit zářez do dna a břehů. Hrázku je třeba zavázat do břehů a do dna rýhy. Přesahy do břehů je vhodné provést tak, aby horní hrana hráze byla zároveň s okolními břehy. Konstruování hrází bude probíhat od horních úseků po proud odtékající vody, při opačném postupu by došlo k zavodnění pracovní spáry. Pro vlastní výstavbu hrázek je vhodné sušší období se zaklesnutou hladinou podzemní vody. Nevhodné je provádět práce v období jarního tání sněhu nebo za déletrvajících srážek.

Co se dosud realizovalo?

Projekt navazuje na již provedené úpravy v letech 2011-2013, kdy došlo k vybudování 360 přehrážek. Dále pak plynule pokračuje v loni zahájeném projektu, díky kterému bylo území doplněno o dalších 97 přehrážek. Oba realizované projekty již plnohodnotně plní svoji funkci. Nově navržené hrázky budou umístěny v odvodňovacích příkopech, kde ještě žádné hrazení není nebo v příkopech, kde doplní ty stávající, tak aby se snížily rozdíly hladin a dosáhlo se tak ještě většího zadržení vody.

Rozpočet projektu a tabulkový přehled projektovaných prací

<i>Činnost</i>	<i>Množství jednotka</i>	<i>Množství</i>	<i>Jednotková cena (Kč)</i>	<i>Cena celkem (Kč)</i>
Zemní práce				
Odstranění rákosu a vysokých travin pro přístup ke zřízení hrázky (cca 15 m2 na 1 přehrážku) vč. naložení, odvozu a likvidace	m2	1 500,000	25,50	38 250,00
Zapravení terénu a úklid pracoviště po skončení stavební činnosti (cca 15 m2 na 1 hrázku)	m2	1 500,000	18,20	27 300,00
Zemní práce celkem:				65 550,00
Svislé a kompletní konstrukce				
Montáž (osazení) konstrukce svislé přehrážky vč. zemních prací	kus	100,000	5 500,00	550 000,00
Řezivo opracované fošen tl. 40 mm (vysušené pro realizaci pera a drážky) pro svislé hrázky	m3	18,480	12 900,00	238 392,00
Řezivo kleštin tl. 40 mm pro svislé hrázky	m3	6,160	12 900,00	79 464,00
Svislé a kompletní konstrukce celkem:				867 856,00
Ostatní konstrukce a práce				
Vytýčení oblasti budování přehrážek a umístění jednotlivých přehrážek	kpl	1,000	45 000,00	45 000,00
Ostatní konstrukce a práce celkem:				45 000,00
Přesun hmot				
Ruční přesun hmot pro revitalizace rašeliniště v ochranném pásmu	t	13,864	3 180,00	44 087,52
Mimostaveništní doprava materiálů po místních komunikacích a účelových lesních cestách	t	13,864	2 060,00	28 559,84
Doprava pracovníků do lokality revitalizace rašeliniště	kpl	1,000	80 000,00	80 000,00
Přesun hmot celkem:				152 647,36
Konstrukce tesařské				
Spojovací prostředky pro montáž přehrážek	m3	24,600	608,00	14 956,80
Konstrukce tesařské celkem:				14 956,80
Zařízení staveniště				
Zařízení staveniště	kpl	1,000	8 000,00	8 000,00
Zařízení staveniště celkem:				8 000,00
Územní vlivy				
Územní vlivy	kpl	1,000	50 000,00	50 000,00
Územní vlivy celkem:				50 000,00
Příprava projektu				
Projektová dokumentace	ks	1,000	25 000,00	25 000,00
Příprava projektu celkem:				25 000,00
Celkové náklady projektu:				1 229 010,16
Předpoklad získané dotace Jizersko-ještědského horského spolku od Libereckého kraje:				842 806,16
Vlastní spolufinancování ze strany naší nadace:				386 204,00

O co žádáme

Pokračování realizace celého záměru je závislá na prostředcích, které se nám podaří získat od našich dárců. Obracíme se na Vaši společnost s žádostí o podporu financování tohoto projektu. Finance získáváme od vícero dárců, takže každý příspěvek nám velmi pomůže. Jizersko-ještědskému horskému spolku se podařilo získat na značnou část téměř jeden a čtvrt milionového rozpočtu dotaci z Libereckého kraje, ale stále na naši nadaci zbývá 386 tisíc korun, které jsme se zavázali na realizaci projektu poskytnout. A to je přesně částka, kterou bychom rádi v tomto roce získali. Budeme velice vděční, rozhodnete-li se nám s financováním projektu pomoci a přispějete tak na záchranu cenných jizerskohorských rašelinišť.

Co můžeme nabídnout

Rozhodnete-li se nás podpořit, nabízíme prostor pro Vaše logo v benefičním kalendáři Zaostřeno na Jizerky, který má již dlouhodobou tradici a u veřejnosti je velice oblíbený. Dále bude Vaše společnost uvedena i ve výroční zprávě a na našich internetových stránkách. A to vše ve spojení s projektem, který pomůže se zadržováním vody v krajině přírodě blízkým způsobem. Zároveň pomůže zachovat cennému území Národní přírodní rezervace Rašeliniště Jizery její unikátní a jedinečnou atmosféru. Díky Vašemu příspěvku se podaří obnovit unikátní rašeliniště, které je v současné době ohroženo vysycháním.

O nadaci

S ochranou přírody pomáháme již 29 let. V poslední době jsme se zaměřili na zadržování vody v jizerskohorských rašeliništích, zvyšování biodiverzity lesů na Liberecku, budování tůní u Sedmihorek, ekologickou výchovu dětí, osvětu veřejnosti a mnoho dalších projektů zaměřených na praktická ekologická opatření nebo publikační či výzkumné aktivity. Celkem jsme v roce 2022 podpořili 61 projektů částkou převyšující 3,7 miliónů korun, což je o jeden milion korun více než v předchozím roce. Vážíme si všech našich dárců, kteří nám umožňují každým rokem podporovat čím dál tím větší množství projektů a zároveň nás těší, že je v našem okolí tolik organizací i lidí, kteří samotné projekty táhnou. Díky této spolupráci je stav naší krajiny zas o něco lepší a pro budoucí generaci trvale udržitelnější. Pravidelně procházíme obsáhlým hodnocením a jsme držiteli certifikátu Znamka kvality, která je udělována Fórem dárců ověřeným nadacím.

V roce 2022 jsme pokračovali ve spolupráci s odborným lesním hospodářem Janem Dudou v projektu výsadeb druhově rozmanitých lesů na Liberecku, které jsou díky tomu bohatší o 70 550 sazenic převážně buků, dubů a jedlí. Místní porosty se tak stávají druhově i věkově rozmanitější, což je nesmírně důležité pro dlouhodobě udržitelný a stabilní les. Jeho významnou výhodou je zvýšená schopnost zadržovat vodu v krajině, ale poskytuje i pestrý biotop pro řadu živočichů a rostlin. Vícepatrový, různověký a druhově rozmanitý les je cíl, ke kterému se postupně dostáváme.

Podařilo se také dokončit projekt Záchrany Sedmihorských mokřadů. Díky Pozemkovému spolku Sedmihorské mokřady bylo vybudováno 14 tůní, přerušeno až 7 km melioračních trubek a zahrazeno 770 metrů odvodňovacích kanálů. Vznikla tak vodní plocha s celkovou rozlohou asi 6000 m², ale zejména skrytý rezervoár vody v okolní půdě vytvořený díky zrušeným melioracím, navýšil retenční kapacitu území přibližně o 26 500 m³. Díky tomu se území vrátila jeho přirozená funkce zadržování vody v krajině.

Dále běží i projekt záchrany populace tetřívka v Jizerských horách. Pracujeme na informační kampani, která má za cíl posunout vnímání návštěvníků hor v tom, že je potřeba mít k přírodě respekt a chovat se v ní s ohledem na to, že zde žije řada dalších zvířecích obyvatel, které není vhodné rušit. Zároveň připravujeme s Lesy České republiky i realizační projekt, který bude mít za cíl postupně obnovovat tetřívčí centra v horách, kde má tento černý rytíř hor ideální podmínky k životu.

Naší vizí je čisté, přirozené, druhově rozmanité přírodní a krajinné prostředí a společnost, která dodržuje principy trvale udržitelného života.

**Pomozte nám s pokračováním obnovy vodního režimu v
NPR Rašeliniště Jizery.**

Děkujeme!

Fotografie z I. části budování přehrážek v roce 2022

